

Agrovoedingsketen opent de weg naar oplossingen rond stikstof

Boerenbond | ABS | Groene Kring | jabs | Ferm voor agravrouwen | VABS
Febev | BCZ | Belgian Feed Association | Fedagrim | Fenavian | Landbouw-Service

Stikstofoxiden
 NO_x

Ammoniak
 NH_3

Stikstof en natuur

Of het nu gaat om melk, tomaten, kipfilets of appels ... stikstof is een essentiële bouwsteen van al ons voedsel (en van jezelf trouwens ook). Voor landbouw is stikstof in de vorm van meststoffen of eiwitten dus onmisbaar. Toch is stikstof niet overal zo gewenst.

Zo heeft te veel stikstofneerslag op bepaalde natuurgebieden een negatieve impact. Als stikstof vanuit de lucht neerslaat op de grond, zorgt het ervoor dat de bodem zuurder wordt en meer meststoffen bevat. Op de meeste plaatsen is dat niet zo'n groot probleem, maar in sommige natuurgebieden hebben we dat liever niet. Waardevolle planten kunnen hier immers niet goed mee om. Vandaag valt er op heel wat Europees beschermde natuurgebieden, de zogenaamde Natura 2000-gebieden, te veel stikstof neer waardoor die natuur niet in goede staat is.

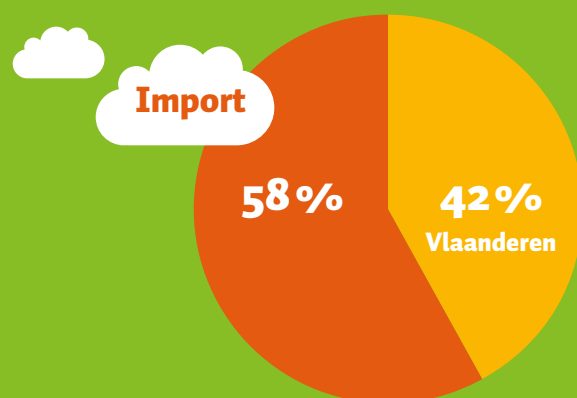
Om de natuurkwaliteit te verbeteren, moet de stikstofdruk verminderen. De maximale hoeveelheid stikstof die een bepaald natuurtype kan verdragen, wordt uitgedrukt in 'kritische depositiewaarde'. Als die maximale hoeveelheid stikstof overschreden wordt, is een goede natuurkwaliteit niet gegarandeerd.

Wie is de boosdoener?

Gemiddeld komt zo'n 58% van de stikstof die neervalt op de Vlaamse Natura 2000-gebieden vanuit de buurregio's, 29% van Vlaamse landbouw en 11% van onze transport en industrie (VITO, 2021). Als we willen dat er minder stikstof op onze natuur valt, dan zullen we met ons allen minder stikstof moeten uitstoten.

Ongeveer de helft van de stikstof die uitgestoten wordt in Vlaanderen is stikstofoxide (NO_x). Die is vooral afkomstig van transport en industrie, de andere helft is ammoniak uit de landbouw (VMM, 2023). Aangezien het grootste gedeelte van onze stikstofneerslag afkomstig is van buiten Vlaanderen, moeten we ook op inspanningen van onze buurregio's

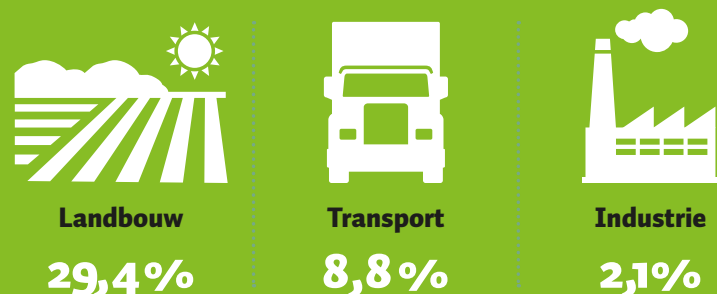
Import en aandeel van de sectoren in de stikstofneerslag op Natura 2000-gebieden

< 1/3

van de stikstofneerslag op de Natura 2000-gebieden komt van de landbouw

Verdeling van de 42% stikstofneerslag afkomstig uit Vlaanderen

rekenen. Zij rekenen trouwens ook op ons. Vlaanderen exporteert immers zelf ook heel wat stikstof naar die buurregio's waardoor ook de natuurgebieden daar te kampen krijgen met een te hoge stikstofdruk. De stikstof die over de grenzen gaat, is grotendeels stikstofoxide dat afkomstig is van transport en industrie. Zowel landbouw als transport en industrie uit binnen- én buitenland moeten dus samen aan de slag!

Grote bezorgdheid over de huidige beleidsvoorstellen

Op 27 juli 2023 werd in het Vlaams Parlement een voorstel van decreet over de programmatische aanpak stikstof ingediend. Een goedkeuring van dit voorstel dreigt **de deuren te sluiten van een groot deel van de Vlaamse land- en tuinbouw**. Zo kan het gros van de veehouderijen in Vlaanderen (nl. bedrijven met een impactscore boven de 0,028%) niet (her)vergund worden. In het stikstofakkoord van maart staat nochtans dat bedrijven met grote emissiereducties kunnen blijven bestaan. Het voorstel biedt ook niet het gevraagde perspectief voor de sector: **extern salderen tussen veehouderijen blijft onmogelijk en de variabele onvergundbaarheidsdrempel voor landbouw wordt behouden. De toepassing ervan wordt zelfs nog verstrengd en verruimd** (niet enkel van toepassing op uitbreidingen maar nu voor alle vergunningverlening). Het feit dat gelijke impacten op kwetsbare natuur in de vergunningverlening anders beoordeeld worden naargelang ze afkomstig zijn van stikstofoxide (NOx) of ammoniak (NH₃), blijft onaanvaardbaar. Het is een ongelijke behandeling die elk draagvlak voor een ernstig stikstofreductiebeleid ondermijnt.

We stellen ook vast dat het voorstel van decreet **op diverse punten niet conform is met het politiek akkoord van maart 2023** (D-PAS). Het voorstel van decreet voert voor diverse elementen strengere of gewijzigde regels in. Voor andere elementen uit de D-PAS is het onzeker of ze zullen worden doorvertaald in regelgeving. Verder roept ook de technische uitwerking van het akkoord op diverse vlakken heel wat vragen op. Vanuit verschillende hoeken worden vragen gesteld bij de rekenmodellen die aan de basis liggen het PAS-akkoord van 10 maart 2023.

Eén zaak is zeker, ook al zijn de complexe rekenmodellen gebouwd op basis van alle wetenschappelijke kennis waarover we momenteel beschikken (state-of-the-art), de rekenuitkomst gaat gepaard met grote onzekerheden. Deze modellen hebben dus hun beperkingen, zeker als het gaat over de interpretatie van hun resultaten op microniveau. Dit wordt duidelijk op individueel bedrijfsniveau waar deze modellen leiden tot vergunningsdrempels die in de praktijk overeenkomen met enkele grammen stikstof per hectare per jaar. Dergelijke kleine hoeveelheden stikstof zijn op het terrein zelfs niet meer meetbaar en detecteerbaar. Dit roept – zacht uitgedrukt – heel veel vragen op. Soms lijkt het alsof we wars van elke realiteitszin redeneren in een gemodelleerde werkelijkheid.

Het decretale kader moet juridisch robuust zijn, voor alle economische actoren. Daarom willen we nogmaals aandringen op de totstandkoming in dit dossier van een juridisch robuuste oplossing die enerzijds de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen tegen 2050 beoogt en anderzijds perspectief biedt aan alle economische actoren om te vermijden dat onze economie en welvaart zich elke dag verder vastrijden in het stikstofmoeras.

Het Vlaamse agrovoedingscomplex in cijfers

“Het begint bij ons”, dat was de slogan die 50 land- en tuinbouwbedrijven gebruikten om de deuren van hun bedrijven op 17 september 2023 open te gooien. Onze land- en tuinbouwbedrijven zijn de basis van onze agrovoedingseconomie: 34.325 bedrijven die 120.000 mensen tewerkstellen en samen zo’n 60 miljard omzet genereren. Samen met de farmaceutische en chemische nijverheid vormen ze de basis voor onze Vlaamse economie. Het beleid dat gevoerd wordt rond onze land- en tuinbouwbedrijven, heeft dus een grote impact op ons economisch weefsel. Het voorstel van decreet dat nu voorligt in het Vlaams Parlement gaat veel verder dan het akkoord van maart en heeft een enorme impact: meer dan een derde van de banen in de sector zal sneuvelen, net als meer dan een derde van de bijdrage van de dierlijke agrovoedingsketen aan het bruto binnenlands product. Dit zorgt op veel landbouwbedrijven en binnen de volledige agrovoedingsindustrie voor grote onzekerheid en onrust.

Straffe cijfers

**In totaal omvat
de agrovoedings-
economie**

34.325

**bedrijven,
goed voor zo'n
60 miljard euro omzet.**

Dat vertaalt zich in

**120.000
voltijdse jobs!**

BRON: STATISTIEK VLAANDEREN (2020)

Straffe cijfers

**Bijna de helft (45%)
van de veestapel
zit bij landbouwers
ouder dan 50 jaar.**

**Slechts
12%
van de bedrijfsleiders
ouder dan 50
heeft een opvolger.**

BRON: MCKINSEY & COMPANY

Straffe cijfers

**De ammoniakemissies
uit landbouw zijn
met meer dan
50% gedaald
sinds 1990.**

BRON: VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ

**De sector is zeer duurzaam.
De melkproductie in Vlaanderen
is bijvoorbeeld een van de meest
klimaatvriendelijke ter wereld.**

BRON: ILVO/KU LEUVEN (2023)

Driedelige oplossing

Eerder werden er al oplossingen geformuleerd om uit de stikstofcrisis te geraken. Tot vandaag werden ze nooit ernstig en met een open geest bestudeerd. De hele agrovoedingsketen blijft aandringen om met een open vizier naar de stikstofcrisis te kijken en zo oplossingen te vinden voor onze land- en tuinbouwbedrijven, maar ook voor de andere economische actoren, zoals de industrie.

1 Benut de demografische evolutie in de landbouwsector

De huidige beleidsvoorstellen focussen zeer sterk op de timing 2030. Het overgrote deel van de landbouwers in Vlaanderen is vandaag ouder dan 50 jaar. Slechts 12% van hen heeft een opvolger. Bijna de helft van de ammoniakuitstoot (48% ofwel 12,5 kton) komt van dieren van deze landbouwers. Als we rekening houden met het feit dat men stopt met vee houden op 65 jaar, dan kan de ammoniakproductie tegen 2037 met 42% verminderen door te focussen op deze doelgroep. Een specifiek maatregelenpakket gericht op de stoppers is dan ook nodig.

Wie snel wilt stoppen (voor het aflopen van de omgevingsvergunning) wordt gestimuleerd door een extra vergoeding van de overheid. Wie ervoor kiest om dieren te houden tot aan het pensioen (65 jaar) kan een verlenging van de omgevingsvergunning krijgen tot die verjaardag. Zij moeten geen (zware) investeringen doen en de overheid heeft de garantie dat hun emissies verdwijnen. In beide situaties ontstaan er ook opportuniteiten voor ontharding, een andere beleidsdoelstelling van de Vlaamse overheid. Landbouwers die een opvolger hebben of hun bedrijf langer willen uitbaten, moeten investeren in de opgelegde reductiemaatregelen.

2 Maximale ondersteuning voor landbouwers die blijven

Door zicht te krijgen op de emissies die onmiddellijk (door stoppers of door uitkoopregelingen) of op termijn (tot 2037) verdwijnen, kunnen de doelstellingen voor de actieve landbouwers haalbaar worden. Deze blijvers worden maximaal ondersteund door de overheid. Zij kunnen hun emissies verminderen door te innoveren (in ruime zin, dus niet alleen technologisch bijvoorbeeld dankzij een proefstalregeling), door minder dieren te houden (en via een ander verdienmodel toch hun inkomen op peil te houden) of door de uitstootrechten van een collega-landbouwer te kopen. Door de introductie van landbouwemissierechten worden de sectorale reductiedoelstellingen zeker gehaald.

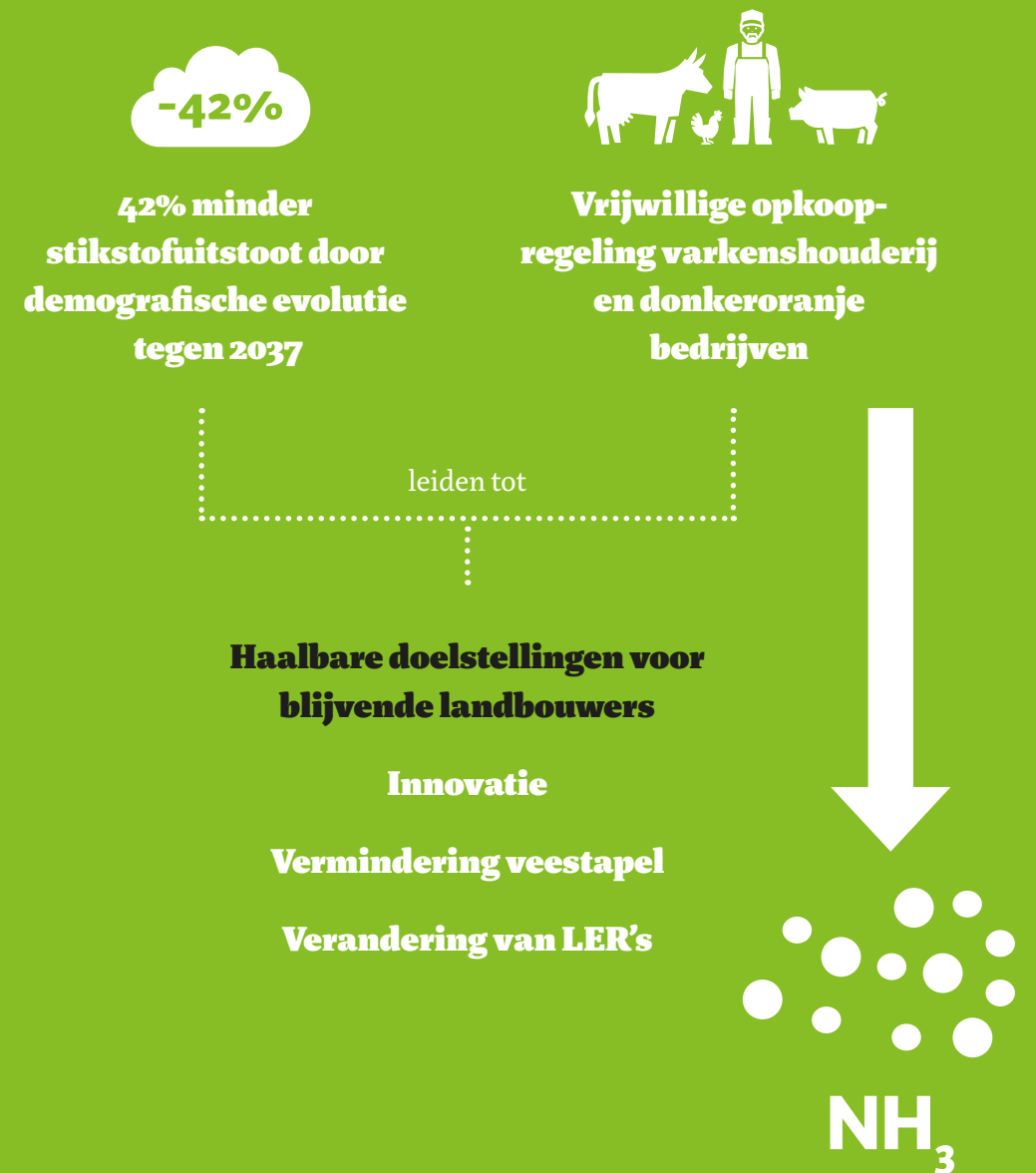
3 Beschouw de kritische depositiewaarden als een barometer, niet als een harde doelstelling

De kritische depositiewaarden (KDW) en modelberekeningen kennen grote onzekerheden. De kritische depositiewaarde is de het aantal kilogram stikstof waarboven negatieve effecten op natuur zichtbaar zijn. Ze kunnen enkel worden gebruikt voor een macroperspectief. Ze kunnen hun nut hebben, maar enkel wanneer ze in het juiste perspectief en voor het juiste doel worden ingezet. De Vlaamse agrovoedingsketen is bereid om zijn emissies substantieel te verminderen. Op die manier wordt een depositiedaling en vermindering van de milieudruk gerealiseerd die bijdraagt aan het bereiken van de gunstige staat van instandhouding van de Europees beschermde natuur. De KDW kan daarbij een richtwaarde zijn die inzicht biedt in de mate van overschrijding van de maximale hoeveelheid stikstof die is vastgesteld voor een bepaald habitatype maar niet als een harde of absolute en overal te bereiken beleidsdoelstelling. Voor sommige habitats zijn de KDW's zo laag dat het onmogelijk is ze in de huidige maatschappelijke context ooit te behalen, zoals bijvoorbeeld in het Turnhouts Vennengebied. Gebruik de KDW dus als een barometer en niet als een harde grens.

“Voedselzekerheid blijft een essentiële opdracht. We moeten ook zelfvoorzienend zijn voor voedsel. Daarom starten we een strategische dialoog over de toekomst van de landbouw in de EU. Want er is meer dialoog en minder polarisatie nodig!”

Ursula von der Leyen, Europees Commissievoorzitter,
in haar State of the Union (13/09/23).

Zo daalt de stikstofuitstoot van de landbouwsector

We moeten vooruit

Hoe langer deze crisis duurt, hoe meer straf ondernemerschap er verloren gaat. En bovendien brengt het ons geen stap dichterbij de doelstellingen voor stikstofreductie. De landbouwsector wil haar verantwoordelijkheid nemen en haar uitstoot verder verminderen. Maar dan wel op een manier waarop we een sociaaleconomisch bloedbad in het Vlaamse agrovoedingscomplex, te beginnen bij onze boeren, kunnen vermijden en de vergunningverlening voor de hele Vlaamse economie weer op de rails krijgen.

De weg naar oplossingen ligt open, laten we stappen vooruit zetten.

ALGEMEEN
BOERENSYNDICAAT
met verstand van boeren

Ferm voor agravrouwen

VROUWEN VAN HET
ALGEMEEN BOERENSYNDICAAT
Boerinnen met verstand van boeren

Belgische Confederatie van de Zuivelindustrie:
BCZ CBL
Confédération belge de l'Industrie Laitière

